Universitatea Dunărea de Jos Galați
Facultea de Istorie, Filosofie şi Teologie

Monogamia

Elev: Podaşcă Alin Răzvan

An: Filosofie, an I, sem. I

Profesor coordonator: Asist. Univ. dr. Daniela Rusu Mocănaşu

Cuprins:

1.Introducere (pg. 3)

2.Monogamia în diferite culturi antice şi medievale (pg. 4)

2.1.Mesopotamia şi Asiria (pg. 4)

2.2.Egiptul antic (pg. 5)

2.3.Israelul antic (pg. 5)

2.4.Grecia şi Roma antică (pg. 7)

2.5.Creştinismul de început (pg. 7)

3.Aspectul cultural al monogamiei (pg. 8)

1. Introducere

Monogamia poate fi definită ca un tip de relație umană în care un individ are un singur partener în timpul vieții sale sau doar la un moment dat (monogamie serială). Acest termen este adesea definit în opoziție cu conceptele de poligamie, poliandrie sau poliamorie. Termenul se poate folosi şi în legătură cu comportamentul social al animalelor.

Termenul are o largă răspândire, fiecare domeniu oferind o explicație aparte. Astfel, biologii se pot referi la patru aspecte diferite ale acestui termen :

1.Monogamia maritală, referindu-se la un mariaj încheiat doar între două persoane în acelaşi timp

2.Monogamia socială, cu referire la două persoane locuind împreună, întreținând relații sexuale şi colaborând la obținerea de materii indispensabile pentru existența umană, cum ar fi mâncare, bani etc.

3.Monogamia sexuală, însemnând situația în care doi parteneri întreţin relații sexuale exclusiv unul cu altul[1]

4.Monogamie genetică, având în plus față de monogamia sexuală dovada genetică a paternității[2]

Însă când specialiştii în ştiințe sociale se referă la monogamie, nu au în vedere decât primele două înțelesuri prezentate mai sus[3]. Putem de asemenea să distingem:

1.Monogamie maritală în înțelesul de o căsătorie într-o singură viață

2.Căsători cu o singură persoană o dată, în contrast cu bigamia sau poligamia

[1] http://en.wikipedia.org/wiki/Monogamy, apud. Reichard, Ulrich H. (2003). "Monogamy: past and present". In Reichard, Ulrich H.; Boesch, Christophe. *Monogamy: Mating Strategies and Partnerships in Birds, Humans and Other Mammals*. Cambridge University Press. pp. 3–25. ISBN 978-0-521-52577-0.

[2] Ibidem.

[3] http://en.wikipedia.org/wiki/Monogamy, apud. Low B.S. (2003) Ecological and social complexities in human monogamy. Monogamy: Mating Strategies and Partnerships in Birds, Humans and Other Mammals:161–176.

3.Monogamie serială, referindu-se la recăsătorirea după decesul partenerului sau după divorț

Putem reține etimologia cuvântului monogamie, care provine de la cuvintele greceşti "μονός" (monos), însemnând unul sau de unul singur, şi de la "γάμος" (gamos), desemnând mariaj.

2. Monogamia în diferite culturi antice şi medievale

Informațiile istorice despre practicarea monogamiei sunt adesea contradictorii, însă Laura Beitzig consideră că în cele şase largi civilizații care au cunoscut o stratificare puternică (Mesopotamia, Egipt, aztecii din Mexic, incaşii din Peru, India şi China), monogamia era regulă pentru oamenii de rând, nu însă şi pentru elite.[4]

2.1. Mesopotamia şi Asiria

În principiu, familiile erau monogame, însă nobilimea putea de facto să practice poliginia. În caz că soția nu putea să ofere o progenitură, bărbatul avea dreptul să îşi ia o a doua soție. Codul lui Hamurabi spune că bărbatul pierdea acest drept dacă însăşi soția îi oferea soțului o sclavă pe post de concubină. Conform textelor asiriene însă, bărbatul era nevoit să aştepte doi-trei ani până când putea să se recăsătorească.

Cel mai interesant aspect îl reprezintă faptul că cea de-a doua soție avea însă statulul de sclavă.[5]

2.2. Egiptul antic

[4] http://en.wikipedia.org/wiki/Monogamy, apud. Betzig, Laura (1993). "Sex, succession, and stratification in the first six civilizations: How powerful men reproduced, passed power on to their sons, and used power to defend their wealth, women, and children". In Lee, Ellis. *Social Stratification and socioeconomic inequality Vol. 1*. Westport CT: Praeger. pp. 37–74.

[5] http://en.wikipedia.org/wiki/Monogamy, apud. M. Stol: *Private Life in Ancient Mesopotamia*, in: *Civilizations of the Ancient Near East*. J. M. Sasson (ed.), J. Baines, G. Beckman, K. S. Rubinson (assist. ed.). Vol. 1. New York: Simon & Schuster Macmillan, 1995, pp. 488–493. ISBN 0-684-19720-0; Cf. Martha T. Roth, *Age at Marriage and the Household: A Study of the Neo-Babylonian and Neo-Assyrian Forms*, "Comparative Studies in Society and History" 29 (1987), and *Babylonian Marriage Agreements 7th–3rd Centuries BC* (1989).

Monogamia reprezenta norma, însă nimic nu împiedica pe un bărbat să aibă mai multe soții, iar bărbați înstăriți din Vechiul Regat şi din Regatul de Mijloc chiar au şi avut.

Era posibil ca un bărbat să îşi abandoneze o soție în favoarea alteia, pentru accederea la un statut superior. Acest lucru reiese din mărturia unui funcționar din cea de A Nouăsprezecea Dinastie că a rămas credincios soției decedate chiar şi după succesul său politic.

Femeile aveau însă dreptul să divorțeze dacă soțul lor îşi lua o a doua soție. Mai multe inscripții de pe morminte dovedesc prețuirea monogamiei. Astfel, soțiile sunt caracterizate ca fiind un sprijin pentru bărbat, folosindu-se epitete ca "prea-iubita sa". Mai mult, literatura de înțelepciune atestă şi ea caracterul moral al monogamiei. Avem *Învățătura lui Ptahhotep*, *Învățătura lui Any*, în care soția este denumită "doamna casei". De asemenea, *Învățătura lui Ankhsheshonq* ne spune că nu este corect ca o soție să fie abandonată datorită infertilității sale.

2.3. Israeulul antic

Monogamia avea un statut foarte puternic, aşa cum confirmă *Cartea genezei* (capitolul 2) şi ultimul capitol din "Proverbe". În timpul perioadei celui de Al Doilea Templu (530 î.Hr. – 70 d.Hr.), atât situația economică, cât şi conceptul de „fidelitate mutuală", au întărit monogamia. Au fost găsite documente care dovedesc prețuirea de care se bucura monogamia, ca de exemplu în insula Elefantina.

Halaha (ansamblu de legi cu caracter normativ-juridic cuprinse în *Tora*)[6] consideră că prohibiția poligamiei poate fi dedusă din *Pentateuh*[7]. Creştinismul va adopta o poziție similară.[8]

[6] http://dexonline.ro/definitie/halaha apud. Dicționarul explicativ al limbii române (ediția a II-a revăzută şi adăugită)
[7] http://en.wikipedia.org/wiki/Monogamy#Ancient_Israel apud. Damascus Document 4:20–5:5, one of the Dead Sea Scrolls

În Perioad Judecătorilor (de la cucerirea Canaanului de către Ioşua, în secolul XIII î.Hr., pană în 1050) şi în Perioada Monarhiei (1050 – 930), monogamia nu a mai fost la fel de strict aplicată, mai ales în ceea ce priveşte straturile superioare ale societății, deşi *Cărţile lui Samuel şi ale Regilor*, care acoperă întreaga perioadă a monarhiei, nu înregistrează vreun caz de bigamie printre oamenii obişnuiți, înafară de cel al tatălui lui Samuel (ultimul judecător al evreilor şi cel care la uns ca rege pe Saul şi pe David).

Cărțile *Înțelepciunea lui Solomon*, *Sirach*, *Proverbe* şi *Ecleziastul* prezintă femeia într-un cadru strict monogamic.[9] *Cartea lui Tobit* ne vorbeşte numai despre căsătorii monogame. De asemenea, profeții se raportează la relația dintre zeu şi Israel ca la o relație monogamă.[10]

Mişna (prima transcriere a *Torei* orale) şi *Baraita* (tradiții orale neincluse în *Mişna*) de asemenea ne prezintă o realitate strict monogamă în viața iudaică.[11] Unii înțelepți au condamnat căsătoria cu două soții chiar şi pentru procreație.[12]

De asemenea, nici obiceiurile romane nu permiteau poligamia, ceea ce este posibil să fi influențat viziunea evreilor asupra acestei practici, mai ales dupa 212 d.Hr., când toți israeliții au devenit cetățeni romani. Cu toate acestea, unii evrei au continuat să practice bigamia până în vremurile medievale în Europa şi Egipt. Însă legea romană din secolul IV interzicea evreilor să contracteze mai multe căsătorii.

---

[8] http://en.wikipedia.org/wiki/Monogamy#Ancient_Israel apud. cf. 1 Tm (Prima epistolă către Timotei) 3:2,12; Tt (Epistola către Tit) 1:6

[9] http://en.wikipedia.org/wiki/Monogamy#Ancient_Israel apud. cf. Pr 5:15-19; Qo 9:9; Si 26:1-4 and eulogy of perfect wife, Proverbs 31:10-31

[10] http://en.wikipedia.org/wiki/Monogamy#Ancient_Israel apud. Cf. Ho 2:4f; Jer 2:2; Is 50:1; 54:6-7; 62:4-5; Ez 16

[11] http://en.wikipedia.org/wiki/Monogamy#Ancient_Israel apud. Yevamot 2:10 etc.

[12] http://en.wikipedia.org/wiki/Monogamy#Ancient_Israel apud. Ketubot 62b

Un sinod convocat de Gershom ben Judah în jurul anului 1000 a interzis poligamia printre evreii aşkenazi[13] şi cei sefarzi[14].

2.4. Grecia şi Roma antică

Monogamia era o practică respectată în Grecia şi Roma antică, în sensul că un bărbat nu putea avea două soții deodată şi nici avea o concubină în timpul căsătoriei.

2.5. Creştinismul de început

După Iisus Hristos, monogamia reprezintă dorința Creatorului, prezentată în *Geneza*. Apostolul Paul interpretează dialogul dintre Iisus şi farisei[15] ca o accentuare a frumuseții iubirii monogame descrisă în *Geneza* (1:26–31, 2:4–25). Paul a fost de asemenea un exponent al monogamiei , atacând chiar şi recăsătorirea după moartea soțului sau soției.

3. Aspectul cultural al monogamiei

Deşi ființa umană ar avea capacitatea să trăiască şi fără o monogamie socială sau genetică, o monogamie socială se formează datorită a numeroase condiții, dar majoritatea acestor condiții sunt de ordin cultural,

---

[13] **Ashkenazi Jews**, also known as **Ashkenazic Jews** or simply **Ashkenazim** (Hebrew: אַשְׁכְּנַזִים; also יְהוּדֵי אַשְׁכְּנַז *Y'hudey Ashkenaz*, lit. "The Jews of Germany"), are a Jewish ethnic division that coalesced in the Holy Roman Empire around the end of the 1st millennium. The traditional language of Ashkenazi Jews consisted of various dialects of Yiddish. (citat din http://en.wikipedia.org/wiki/Ashkenazi_Jews)

[14] **Sephardi Jews**, better known in English as **Sephardic Jews**, or simply **Sephardim** (Hebrew: סְפָרַדִי, Modern *Sfaraddi* Tiberian *Səpāraddî*, lit. "The Jews of Spain"), are a Jewish ethnic division whose ethnogenesis and emergence as a distinct community of Jews coalesced in the Iberian Peninsula around the start of the 2nd millennium. They established communities throughout Spain and Portugal, where they traditionally resided, evolving what would become their distinctive characteristics and diasporic identity. Their millennial residence as an open and organised Jewish community in Iberia was brought to an end starting with the issuance of the Alhambra Decree by Spain's Catholic Monarchs in the late 15th century, which resulted in a combination of internal and external migrations, mass conversions, and executions. (citat din http://en.wikipedia.org/wiki/Sephardi_Jews)

[15] http://en.wikipedia.org/wiki/Monogamy#Ancient_Israel apud. Gospel of Matthew 19:3–8

condiţii care pot să nu aibă nici o legătură cu procesul reproducerii. Antropologistul Jack Goody consideră că monogamia face parte dintr-un areal cultural euroasiatic, care se întinde de la Japonia până în Irlanda[16] şi că acest fenomen este puternic legat de agricultura sedentară, pe bază de arat[17]. De asemenea, Ester Boserup observă că diviziunea muncii în funcţie de sex variază la societăţile cu o agricultură pe bază de horticultură, extensivă[18], faţă de agricultura sedentară, intensivă[19].

Agricultura pe bază de arat este asociată cu proprietatea privată, iar mariajul tinde să fie monogam pentru a păstra respectivul teren în cadrul familiei nucleare. De asemenea, endogamia[20] este încurajată, pentru a păstra proprietatea în cadrul aceluiaşi grup.[21] Un studiu genetic recent arată că schimbarea accentului de pe poliginie către monogamie s-a făcut odată cu apariţia agriculturii sedentare, în urmă cu aproximativ 10.000 – 5.000 de ani în Europa şi în Asia, iar mai recent în America şi Africa.[22]Monogamia este favorizată şi de creşterea societăţii sau de apariţia sistemelor religioase etice.[23]

Pe de altă parte, poligamia este favorizată de absenţa plugului, de o rată mare a mortalităţii datorată războiului - în cazul bărbaţilor din societăţile non-statale - şi de stresul patologic în situaţia societăţilor statale.[24]

---

[16] Goody, Jack (1976). *Production and Reproduction: A Comparative Study of the Domestic Domain*. Cambridge: Cambridge University Press. p. 7.
[17] *intensive plough agriculture* (http://en.wikipedia.org/wiki/Monogamy)
[18] *extensive shifting horticulture* (http://en.wikipedia.org/wiki/Monogamy)
[19] *plough agriculture* (http://en.wikipedia.org/wiki/Monogamy)
[20] Contractare obligatorie a căsătoriilor în interiorul unei comunităţi sau al unui grup social, practicată la unele populaţii primitive (http://dexonline.ro/definitie/endogamie)
[21] Goody, Jack (1976). *Production and Reproduction: A Comparative Study of the Domestic Domain*. Cambridge: Cambridge University Press. pp. 33–4
[22] Dupanloup I, Pereira L, Bertorelle G, Calafell F, Prata MJ, Amorim A, Barbujani G (2003). "A recent shift from polygyny to monogamy in humans is suggested by the analysis of worldwide Y-chromosome diversity". *J Mol Evol* **57** (1): 85–97
[23] Roes, Frans L. (1992). "The Size of Societies, Monogamy, and Belief in High Gods Supporting Human Morality". *Tijdschrift voor sociale wetenschappen* **37** (1): 53–58.
[24] Ember, Carol R. (2011). "What we know and what we don't know about variation in social organization: Melvin Ember's approach to the study of kinship". *Cross-Cultural Research* **45** (1): 27–30

Cercetătorul L. Betzig afirmă că societatea poate fi un factor favorizant pentru monogamie prin legile şi regulile pe care aceasta le impune membrilor săi, adesea pentru a proteja puterea şi banii elitelor.[25] [26] [27] De exemplu, deşi Caesar a încurajat mariajul şi reproducerea pentru a diviza bogăția la mai mulți moştenitori, nobilimea şi-a păstrat numărul de odrasle la minimum, preferând însă legăturile extramaritale.[28] De asemenea, consideră Beitzig, Biserica a preferat monogamia întrucât averea era transmisă la cea mai apropiată rudă de sex masculin, căci adesea se întâmpla ca cel mai bătrân şi bogat frate să nu aibă moştenitori.[29]

Probabil regulile impuse de credința creştină au jucat rolul cel mai covârşitor în înscăunarea monogamiei în societatea europeană. Au încurajat căsătoria şi reproducerea şi pentru oamenii dezavantajați din punct de vedere ecnomic, astfel încât să reducă distanța dintre natalitatea în cadrul păturilor superioare şi cea din cadrul păturilor inferioare.[30] După B. S. Low, regulile socio-culturale au un impact mult mai mare asupra monogamiei din cadrul speciei umane decât au regulile biologice impact asupra monogamiei speciilor de animale.[31]

Mulți cercetători atrag atenția asupra perioadelor de schimbare economică, considerând că este mai profitabilă investirea doar într-un singur copil, acestuia fiindu-i astfel asigurată stabilitatea economică de care ar avea nevoie pentru a avea succes şi pentru a procrea la rândui.[32] Acest lucru este vizibil atât în Marea Britanie, cât şi în Suedia, în timpul

[25] Low B.S. (2003) Ecological and social complexities in human monogamy. Monogamy: Mating Strategies and Partnerships in Birds, Humans and Other Mammals:161–176
[26] Betzig L. (1992). "Roman Monogamy". *Ethol Sociobiol* **13** (5–6): 351–383
[27] Betzig L. (1995). "Medieval Monogamy". *Journal of Family History* **20**: 181–216.
[28] Betzig L. (1992). "Roman Monogamy". *Ethol Sociobiol* **13** (5–6): 351–383
[29] Betzig L. (1995). "Medieval Monogamy". *Journal of Family History* **20**: 181–216.
[30] Betzig L. (1995). "Medieval Monogamy". *Journal of Family History* **20**: 181–216.
[31] Low B.S. (2003) Ecological and social complexities in human monogamy. Monogamy: Mating Strategies and Partnerships in Birds, Humans and Other Mammals:161–176.
[32] Low B.S. (2003) Ecological and social complexities in human monogamy. Monogamy: Mating Strategies and Partnerships in Birds, Humans and Other Mammals:161–176.

revoluției industriale,[33] şi recent această practică fost semnalată şi în Etiopia.[34] Deşi din acest punct de vedere monogamia este superioara poliginiei, acest lucru nu rezultă într-o diminuare a monogamiei seriale sau a relațiilor extraconjugale în cadrul societăților monogame.

[33] Ibidem.
[34] Gibson MA, Lawson DW (2011). "Modernization" increases parental investment and sibling resource competition: evidence from a rural development initiative in Ethiopia". *Evolution and Human Behavior* **32** (2): 97–105

Bibliografie:

- Ștefănescu**,** Doina-Olga; Bulai, Alfred (coordonatori); Pasti, Vladimir; Pieleanu, Marius; Păunescu, Mihai; Stoica, Cătălin Augustin; Nițu, Florian (autori) – *Sociologie. Manual pentru clasa a XI-a*, Editura Humanitas, Bucureşti, 2008
- Bulzan, Carmen; Voinea, Maria, *Sociologie. Manual pentru clasa a XI-a*, Editura ALL, Bucureşti, 2007
- Drâmba, Ovidiu, *Istoria culturii şi civilizației (vol. I)*, Editura Saeculum, Bucureşti, 2008
- Drâmba, Ovidiu, *Istoria culturii şi civilizației (vol. II)*, Editura Saeculum, Bucureşti, 2008
- *Noul Testament cu Psalmii (Romanian)*, Bucureşti: Editura Societății Biblice Interconfensionale din România, 2011
- Țiglea, Adrian, *Memorator de sociologie pentru liceu*, Booklet
- http://en.wikipedia.org/wiki/Monogamy
- http://dexonline.ro